

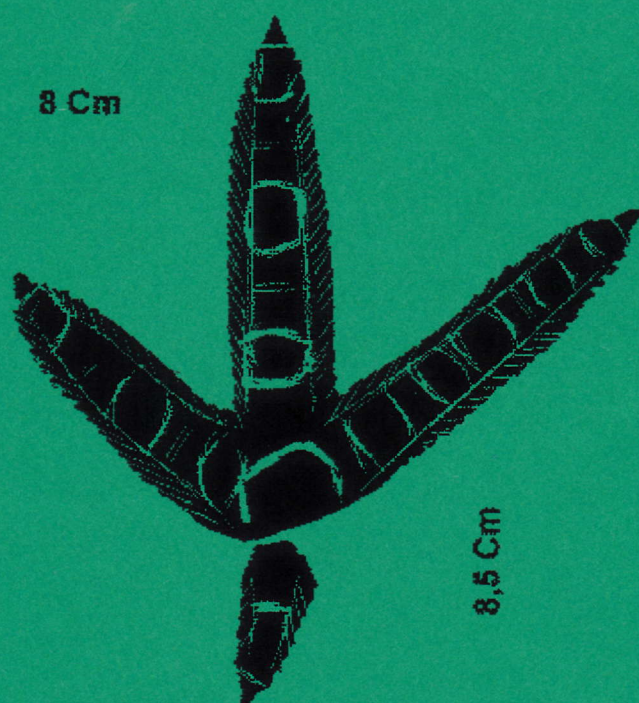

**Secció de Cultura
A. E. Talaia**

XLIV Sortida CONEGUEM CATALUNYA

26 d'octubre de 2003

Els Empedrats

BAGÀ

La vila de Bagà és un nucli de cases arrezerat als peus dels darrers contraforts meridionals del Moixeró i dels rasos de Comabella, a la vora esquerra del Balsareny. El seu nucli antic conserva encara les muralles medievals, d'aspecte imponent; a la resta del poble se'n conserven fragments. La **plaça Major**, formada d'edificis notables, és famosa pels seus pòrtics, curiosament rústecs.

L'església parroquial de **Sant Esteve de Bagà** era originalment, fora de la vila, i existia ja al segle IX. Quan Bagà es convertí en capital de la baronia de Pinós, hom decidí de construir una nova església, amb la mateixa advocació. L'estiu de 1339 fou inaugurada l'església nova, festa per a la qual vingueren diverses autoritats eclesiàstiques i foren també contractats uns joglars de Berga.

El dia 25 de juny de 1753, dilluns de l'octava del Corpus, es produí un incendi dins de l'església que destruí els altars. Modernament ha estat restaurada per la Diputació de Barcelona. Aquesta restauració ha posat de manifest la magnífica talla de pedra amb què fou edificada. Aquesta església conserva una creu-reliquiari bizantina que probablement data del segle X i que té inscripcions en lletres gregues als braços i enmig del tronc.

Carrer de la vila de Bagà

L'edifici de l'església custodia també l'arxiu municipal de Bagà, el qual sofrí danys arran de l'incendi del 1753 i durant les lluites entre reialistes i liberals, el 1823, però que ha arribat fins els nostres temps en relatiu bon estat.

La vila de Bagà, foto: Blanca Forgas

Bagà és un poble de tradicions arrelades, entre les qual es destaquen les festes del mes de setembre: l'aplec al santuari de la Mare de Déu del Paller (dia 8) i la festa major (3 d'agost). Una altra festa important és la de la Fia Faia, pròpia de la nit de Nadal, que se celebrava amb rondes pel poble duent grapats de **faies** (*Cephalaria leucantha*), herba

seca de gran longitud, que pot arribar als 2m, enceses per un extrem; al conjur de la campana del toc d'oració s'encenien les falles i hom cridava " Fia Faia! Nostre Senyor ha nascut a la paia" i els joves sortien corrent brandant les torxes amunt i avall per places i

carrers. Actualment es manté la tradició amb un concurs de faies i una cremada a la plaça de l'ajuntament. El segon diumenge de febrer hi ha una altra festa amb fondes arrels històriques: l'arròs de Bagà, dita abans l'Àpat dels Pobres. Hom cuina en una enorme paellera unes 1300 racions d'arròs, que es reparteix entre els nens, i després entre els de la vila i els forasters.

EL PARC NATURAL DEL CADÍ-MOIXERÓ

El Parc natural del **Cadí-Moixeró** va ser creat per mitjà del Decret 353/83 de 15 de juliol de 1983 de la Generalitat de Catalunya, a instàncies del Parlament de Catalunya.

La necessitat de **protegir** l'àrea de la serra del Cadí figurava ja en les previsions de planificació regional que féu, el 1932, la Generalitat de Catalunya de l'època republicana.

Es tornà a plantejar, molts anys després, en el Pla provincial de Barcelona del 1963 (que preveia la possible existència de diversos espais naturals a la zona); el 1966 es promulgà la Llei que establia la **Reserva Nacional de Caça del Cadí**, la qual abasta actualment, a més de la zona que avui és parc natural, les serres del Verd i de Port del Comte.

Centre d'interpretació del parc Cadí-Moixeró

Aquesta Llei encara és vigent i ordena els recursos de la fauna de manera que el seu aprofitament cinegètic pugui representar una font d'ingressos per a les poblacions que en formen part

Finalment, per la Llei 6/1982, de 6 de maig de la Generalitat de Catalunya, fou declarat el Paratge natural **d'interès nacional** del massís de Pedraforca, paratge que comprèn, a més de la muntanya de Pedraforca, la vall de Gresolet. Aquesta llei va permetre regular les extraccions a cel obert que es feien als jaciments de lignit situats al sector de migdia del parc.

Va ser declarat **Zona d'especial protecció** per a les aus (ZEPA) per la Unió Europea, i recentment s'ha proposat el seu ingrés a la Xarxa Natura 2000 Europea, ja que és l'espai protegit català amb major nombre d'hàbitats i espècies de flora i fauna d'interès europeu (30 en cada cas) d'acord amb la Directiva Hàbitats de la Unió Europea.

El Parc natural del Cadí-Moixeró, amb una superfície de 41.342 hectàrees, és el parc natural **més gran** de Catalunya i forma part de tres comarques: l'Alt Urgell, el Berguedà i la Cerdanya.

Es tracta d'un **parc de muntanya**, situat entre els 800 m al fons de les valls i els 2.648 del puig de la Canal Baridana; de gran interès per la seva diversitat geològica, la vegetació i la fauna.

De naturalesa calcària, en la seva major part, comprèn el conjunt orogràfic prepirinenc integrat per les serres del Cadí i de Moixeró, el massís de Pedraforca i bona part dels de la Tossa i Puigllançada.

Les Penyes Altes del Moixeró des de Grèixer

Les **dues grans serralades** del Cadí i Moixeró, unides pel coll de Tancalaporta, formen una impressionant barrera muntanyosa, allargada de ponent a llevant en una extensió d'uns 30 km, a la divisòria d'aigües del Segre (Cerdanya i Alt Urgell) i del Llobregat (Berguedà). Els seus vessants, especialment els del nord, formen escarpades cingleres, amb parets gairebé verticals i valls profundament encaixades. El Pedraforca, la Tossa i Puigllançada formen unitats més diferenciades.

Entre els paratges d'especial bellesa i atractiu podem citar, a la serra de Cadí, **la roca de l'Ordiguer**, al vessant nord, que domina l'ampli prat de Cadí, l'esmentat puig de la **Canal Baridana** o puig **Vulturó**, punt culminant de la serra. També la grandiositat de la façana sud, especialment el sector que domina el poble de Josa de Cadí, flanquejat per la carena principal al nord

i pel Cadinell (contrafort sud-oriental de la serra) a ponent. A la part més oriental d'aquest vessant hi ha les fonts del Bastareny (afluent de capçalera del Llobregat), de singular bellesa. A la serra de Moixeró, que culmina a les Penyes Altes de Moixeró, a 2.260 m, es destaquen els cingles del vessant meridional d'aquest cim i les extenses superfícies forestals del septentrional, on es troben valls ufanoses com les del torrent de l'Ingla, la de l'estret de Canals o l'ayetosa de Riu.

La Tossa, dita també **Pedró dels Quatre Batlles** (per tal que hi conflueixen els termes municipals de Bagà, Alp, Das i Urús) s'alça a 2.531 m a la banda de llevant del parc, i té indrets d'especial bellesa com la **Pleta del Llamp**, sota la roca del mateix nom, que domina la vall de **Grèixer**. Continua vers el sud-est, a través del coll de Pal, pel Puigllançada (2.406 m), que té vastíssimes

extensions de pastures, especialment al vessant de solana, en direcció -a través del tossal de Rus- a Castellar de n'Hug, on hi ha les espectaculars i conegudes **fonts del Llobregat**.

El Pedraforca constitueix una de les muntanyes amb més atractiu i tradició de l'**alpinisme** català. Té una orografia abrupta peculiar, i li dona una silueta inconfusible l'Enforcadura que uneix el Pollegó Superior (2.497 m) i el Pollegó Inferior (2.400 m). La muralla nord es desploma verticalment entre 600 i 800 m damunt la vall de Gresolet i constitueix un arriscat i bell indret d'escalada. L'esmentada vall és una de les zones boscoses més interessants de tot el parc, ja que pel seu microclima particularment humit es troba coberta en bona part per boscos d'avet i de faig, encara ben conservats i únics al parc. Des de Saldes surt una pista asfaltada que porta al Mirador de Gresolet, des d'on es divisa una bona panoràmica sobre la vall i bona part de la solana del Cadí.

Quant al **clima**, la pluviositat oscil·la entre 1.500 mm anuals a les muntanyes de la banda de llevant i els 700 mm a les parts baixes de ponent (les valls del Segre i de la Vansa es troben més protegides dels vents marítims) i la neu és present durant sis mesos, aproximadament, a les parts altes (de novembre a maig). La temperatura mitjana anual oscil·la dels 11°C a les parts més baixes de l'Alt Urgell fins als 0°C dels cims més alts; els hiverns són molt freds (es pot arribar a menys de -20°C) i els estius són frescos (però pot arribar a temperatures de 35°C).

Els principals recursos naturals són la **ramaderia** i els **boscos**, que formen la base econòmica dels municipis que integren el parc natural. Quant a l'agricultura, es troba especialitzada en el conreu i l'aprofitament de pastures per al bestiar. Les dues terceres parts dels boscos del parc són de domini públic i pertanyen bàsicament als ajuntaments; el seu aprofitament havia estat decisiu en l'economia. Aquests boscos han estat declarats en la pràctica totalitat d'utilitat pública i el fet que la seva administració sigui, doncs, a càrrec de la Generalitat de Catalunya, ha facilitat la creació i la gestió del Parc Natural

Vegetació

La vegetació i la fauna del Parc Natural del Cadí-Moixeró tenen un gran interès, a causa de les variades **condicions climatològiques i altitud**, que permeten tant l'existència d'espècies àrtiques, centreeuropees pròpies de les altes muntanyes europees o alpines com mediterrànies, molt aprop unes d'altres en el mateix territori del parc.

Les parts més altes, a partir de 2.000 m, són cobertes de **prats alpins** formats bàsicament per un nombre elevat d'espècies de gramínies i flors vistoses, com les **gencianes**, el **safrà bord**, la **carlina**, la **pulsatilla alpina**...

Més avall d'aquesta altitud trobem **boscos de pi negre** (*Pinus uncinata*), espècie ben adaptada a suportar les dures condicions climàtiques. El sotabosc és integrat sobretot per **matolls de ginebró** (*Juniperus nana*), de **neret**

(*Rhododendron ferrugineum*), anomenat estabalart a la Cerdanya i de boixerola (*Arctostaphylos uva-ursi*). A les parts més baixes d'aquests boscos i al vessant nord de les serralades es troben **bosc d'avets** (*Abies alba*), que en alguns indrets són especialment interessants pel bon estat de conservació.

Julivert d'isard

Una altra espècie forestal, pròpia d'indrets humits i que es presenta en claps disseminats a les obagues del vessant sud, és el **faig** (*Fagus sylvatica*), mentre els **roures** (*Quercus pubescens*) ocupen els solells en una bona part. Aquestes dues espècies caducifòlies, acompanyades d'altres com els **aurons** (*Acer campestre*) o el **trèmol** (*Populus tremula*) es troben formant claps més o menys extensos enmig de boscos de pi roig (*Pinus sylvestris*), espècie que forma majoritàriament els boscos de les zones baixes i mitjanes del parc, amb un sotabosc integrat bàsicament pel boix (*Buxus sempervirens*). En aquestes zones baixes hi ha també els anomenats prats de dalla, que són dallats dues o tres vegades al llarg de l'estiu i l'herba dels quals, emmagatzemada, serveix d'aliment per al bestiar a l'hivern.

Les comunitats **vegetals** més interessants potser són, però, les que creixen a les tarteres, extensions de terreny al flanc de les cingleres on s'amunteguen pedres despreses dels cims; aquí, entre les pedres, les plantes s'han d'adaptar a la manca d'humitat, al corriment dels rocs i a les baixes temperatures. Una d'aquestes espècies, endèmica al sector oriental dels Pirineus i sens dubte una de les joies botàniques del parc, és el (*Xatardia scabra*). Als llocs més humits dels cingles creix una planta relict de les glaciacions, anomenada **orella d'ós** (*Ramonda myconi*).

Fauna

Entre els mamífers destaca l'**isard** (*Rupicapra rupicapra*), que té en el parc una població alta.

Durant l'estiu, se'l pot trobar a les obagues i als indrets més alts mentre a l'hivern davalla o se situa a les solanes.

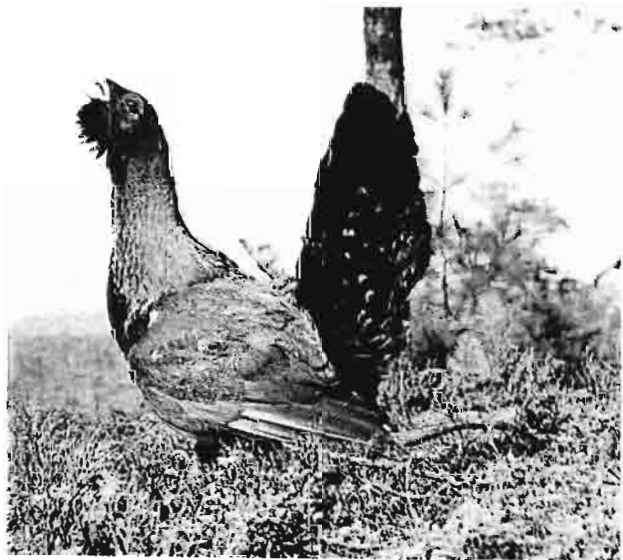
Una parella d'isards

El **cérvol** (*Cervus elaphus*) i el **cabirol** (*Capreolus capreolus*), que s'havien extingit fa molts anys, han tornat a poblar el parc gràcies a les repoblacions que s'han efectuat darrerament. Un altre mamífer interessant és la **marta** (*Martes martes*), que habita a la majoria de boscos subalpins.

D'entre els **ocells**, cal destacar les espècies relictos dels períodes glacials, com el **gall fer** (*Tetrao*

urogallus) i el **picot negre** (*Dryocopus martius*), aquest triat com a símbol del Parc Natural. Ambdues espècies viuen als boscos vells de coníferes. La **perdiu xerra** (*Perdix perdix*), en canvi, es troba als llocs oberts. A les parts més altes trobem la gran **àliga daurada** (*Aquila chrysaetos*).

Pel que fa als **reptils**, esmentem dues espècies pròpies d'hàbitats humits, de colors molt vistosos, que es poden veure amb relativa facilitat: el **llangardaix verd o lluert** (*Lacerta viridis*), de color verd i brillant, i la **serp verda i groga** (*Coluber viridiflavus*). Entre els amfibis, el **tritó dels Pirineus** (*Euproctus asper*), que constitueix un endemisme en aquestes muntanyes i habita als rierols, i la **granota vermella** (*Rana temporaria*) que es pot trobar, a vegades, lluny de l'aigua.

Gall fer

Als escassos cursos i masses d'aigua existents al parc (a causa del seu substrat calcari que fa que l'aigua s'escoli) viuen únicament tres espècies de **peixos**: la **truita** (*Salmo trutta*), el **barb de muntanya** (*Barbus meridionalis*) i el **barb roig** (*Phoxinus phoxinus*).

ITINERARI

Gréixer - L'Estanyet – La Fageda del Clot d'en Pere – Coll d'Escriu – Ca l'Escriu – Torrent dels Empedrats o Forat del Pendís – Els Empedrats – Veïnat de l'Hostalet - Bagà

Temps total Temps parcial

0 h 00' 0'

L'autocar ens deixa en una cruïlla de la carretera que des de Bagà mena al Coll de Pal, a uns 4 km d'aquella població (1.000 m alt). Diferents rètols indiquen el Camí de Montsegur, La Portella Blanca, el Coll de Pendís i Gréixer. Prenem doncs aquesta pista lleugerament ascendent per dins el bosc, seguint el traçat del GR-107 que coincideix amb el dels Cavalls del Vent (color taronja). Per la nostra esquerra hi discorre el riu Gréixer.

0 h 08' 8'

Trobem una cadena que barra el pas als vehicles. Comencem a veure les primeres edificacions del nucli de Gréixer, molt proper.

0 h 13' 5'

Bifurcació. Cap a la dreta ens dirigim a Gréixer (1.100 m alt), enclavament agregat de Guardiola de Berguedà, al peu del Moixeró. Hi ha l'antiga parròquia de Sant Andreu de Gréixer, d'origen antiquíssim, que depenia del monestir de Ripoll. Una ullada a Gréixer i tornem a la cruïlla.

0 h 25' 12'

Novament a la cruïlla reprenem el camí que havíem deixat. Veiem uns rètols que indiquen Coll d'Escriu i Refugi Sant Jordi. Poc més endavant deixem a la dreta una branca de camí. Seguidament travessem un torrent i es continua per dins la roureda que alterna amb pastures.

0 h 32' 7'

Panoràmica del Pedraforca baixant des del coll d'Escriu, foto Blanca Forgas

Bifurcació. Seguim el trencall esquerre, més planer, i tenint com a referència els senyals del GR i dels Cavalls del Vent. Uns 100 metres més endavant es travessa el torrent de la canal de la Serp i a continuació el torrent de la Fontbona (1.160 m alt)

0 h 35' 3'

En un marcat revolt del camí, abans de girar, ens dirigim per damunt d'un terreny rocallós cap al proper Estanyet de Gréixer, del qual ja es veu la presa. Una raconada molt bonica sobretot en època de tardor amb els colors dels arbres reflectits a l'aigua i com a teló de fons les Penyes Altes del Moixeró.

0 h 43' 8'

Tornem al camí principal i continuem per l'ampla pista amunt.

0 h 45' 2'

Marcat revolt de la pista a la dreta. Continuem pujant mentre es van fent més visibles, entre els arbres, les Penyes Altes del Moixeró. La vegetació ha anat canviant i els pins han donat pas a una esplèndida fageda coneguda com la Fageda del Clot d'en Pere.

0 h 51' 6'

Un rètol ens indica la Font del Faig, el seguim per pista que continua pujadora i retombant.

1h 06' 15'

Arribem en un punt amb rètols que senyalen diferents itineraris, al costat d'un gran rocam de forma abalmada, la Bauma la Baiol. A l'esquerra veiem un pas barrat. Nosaltres seguim l'itinerari 2, cap a la dreta.

La pista va guanyant en alçada i en panoràmica sobre l'alterosa i propera serralada del Moixeró. Comencem a albirar un coll al qual ens dirigim.

1 h 23' 17'

Bifurcació. Agafem la branca dreta, més ampla, sempre pujant, ja molt a prop del coll.

1 h 25' 2'

Coll d'Escriu (1.500 m alt), final de la llarga ascensió. Aquí farem **una parada de 10 minuts** per descansar i agrupar-nos. A partir d'ara el nostre itinerari serà pràcticament tot de baixada.

Al coll hi ha un rètol amb diverses indicacions. Tenim dues opcions: continuar per la pista, a l'esquerra, o bé per la dreta, per senderó senyalitzat amb els colors del GR i dels Cavalls del Vent. Optem per aquest darrer, pel senderó, per bé que la pista fóra més recomanable en cas de temps plujós.

1 h 35' 10'

Després del descans reprenem l'itinerari. Abandonem doncs la pista i agafem la dreuera, que baixa molt sobtadament entre el bosc en direcció oest; cal anar seguint els senyals. Magnífica panoràmica del Pedraforca i muntanyes que l'envolten. Més endavant la baixada es fa més suau pel coster de la muntanya.

1 h 50' 15'

Bifurcació. Entronquem amb la pista ampla que abans hem deixat i continuem cap a la dreta.

1 h 55' 5'

Arribem davant l'enrunada casa d'Escriu (1.300 m alt). Continuem planejant i deixant la casa a l'esquerra. Panoràmica de la cinglera i roc de Galigans. A la dreta veiem un rètol que indica Coll del Pendís; nosaltres continuem uns metres més endavant per la pista ampla i planera.

2 h 00' 5'

Pocs metres abans d'arribar a un altre rètol ben visible a la dreta, deixem la pista i la direcció que ens portaria a la Font del Faig, i ens desviem cap a l'esquerra per anar a entroncar immediatament amb el sender de PR-C 125, que davalla cap al torrent. Anem flanquejant el riu i més endavant el creuarem en una raconada formada per gorgs i petits salts d'aigua.

2 h 09' 9'

El camí s'enlaira una mica per sobre el riu, que tenim a l'esquerra, i després torna a apropar-s'hi.

2 h 24' 15'

A dreta i a esquerra tenim les altes parets que formen l'Estret o Forat del Pendís, amb espectaculars gorgs. Tram molt ombrívol amb el sòl cobert de fullam caigut. Hi ha alguns senderons que porten al riu i que cal rebutjar.

2 h 34' 10'

Als peus d'una alta paret de pedra a la dreta, fem una marcada giragonsa a l'esquerra i baixem cap al riu.

2 h 39' 5'

Vista esplèndida sobre el congost, molt abrupte. L'itinerari discorre una estona per dintre el riu, cal anar saltant de pedra en pedra i procurar remullar-se el menys possible!!! Boniques raconades i cascades d'aigua més que fotografiables..!

3 h 04' 25'

Saltant d'aigua al camí dels Empedrats, foto Blanca Forgas

Hem sortit d'aquest indret tan feréstec i en època de crescudes d'aigua un xic dificultós, i ara passem pel camí pròpiament dit dels Empedrats. Veiem restes de marge de pedra a la dreta. Hi ha alguna bifurcació a la dreta que cal rebutjar; nosaltres anem arrambats a la paret de l'esquerra, seguint els senyals del PR.

3 h 09'

5'

Rètol a l'esquerra que ens indica l'inici del Camí dels Empedrats, que hem fet de baixada. Immediatament arribem a una **confluència de camins**. Deixarem per uns instants el camí que seguíem per girar cap a la dreta, reculant. Davant d'una cruïlla seguim el camí que indica **Bullidor de la Llet**, un curiós indret que val la pena visitar. D'una roca brolla l'aigua tot formant una cascada de més de 4 metres, que per la pressió té un color molt blanc, d'aquí ve el seu nom, ja que l'aigua és tan

blanca que sembla llet. No sempre, però, es té la sort de veure'l brollar. Tornem al punt on havíem deixat el camí.

3 h 26'

17'

Novament a la cruïlla, reprenem el camí de descens per senderó flanquejat de vegetació abundosa, sobretot de boixos.

3 h 28'

2'

Travessem el riu per un pont i estret corriol.

3 h 43'

15'

Passem pel costat de les ruïnes de la casa de l'Hostalet.

Font Nostra, davant de can Cerdanyola al Veïnat dels Hostalets

3 h 45'

2'

El camí s'ha anat eixamplant i desemboca en una pista encara més ampla, molt a prop de la Font Nostra, d'un parell de dolls d'aigua i safareig, davant de can Cerdanyola, habilitada per a colònies, dintre el veïnat de l'Hostalet (910 m alt). Abans d'arribar-hi creuem el riu dels Empedrats per sobre un pont.

Descans de 10 minuts per beure i reposar forces després de la contínua davallada.

3 h 55'

10'

Reprenem l'itinerari i ara seguim la pista ampla i planera en direcció a Bagà. Travessem un canal, més endavant un pont i deixem a l'esquerra una branca de camí que s'enfila. A la dreta, enlairada, veiem una torre, anomenada de Santa Magdalena o Torre de Faia.

4 h 25'

30'

Arribem finalment a la confluència d'aquesta pista amb la carretera asfaltada que porta a Gisclareny i també límit del parc natural, en una àrea de picnic. Aquí, amb una bona sort, trobarem l'autocar que ens ve a recollir. Fi de la caminada.

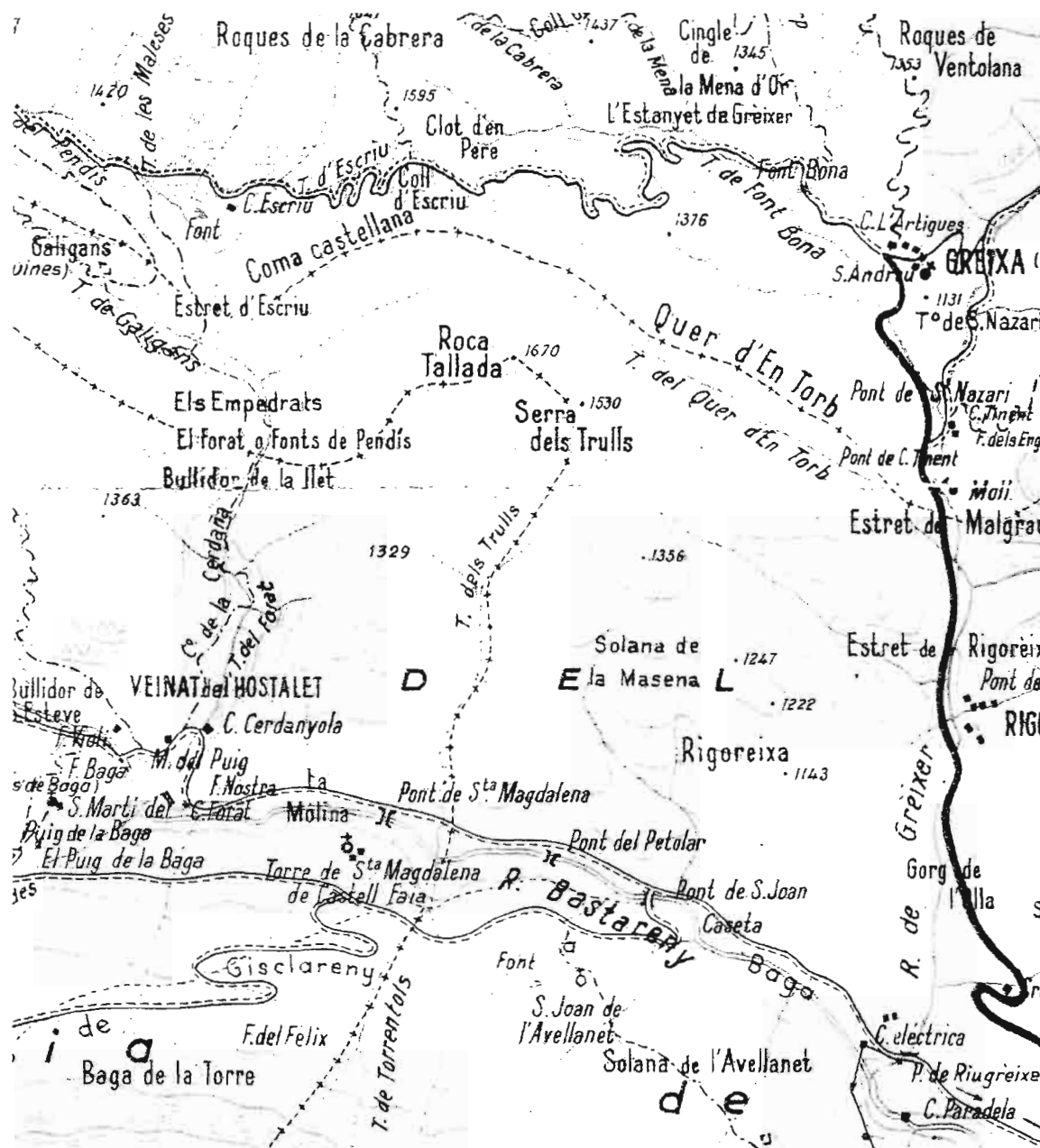
BIBLIOGRAFIA

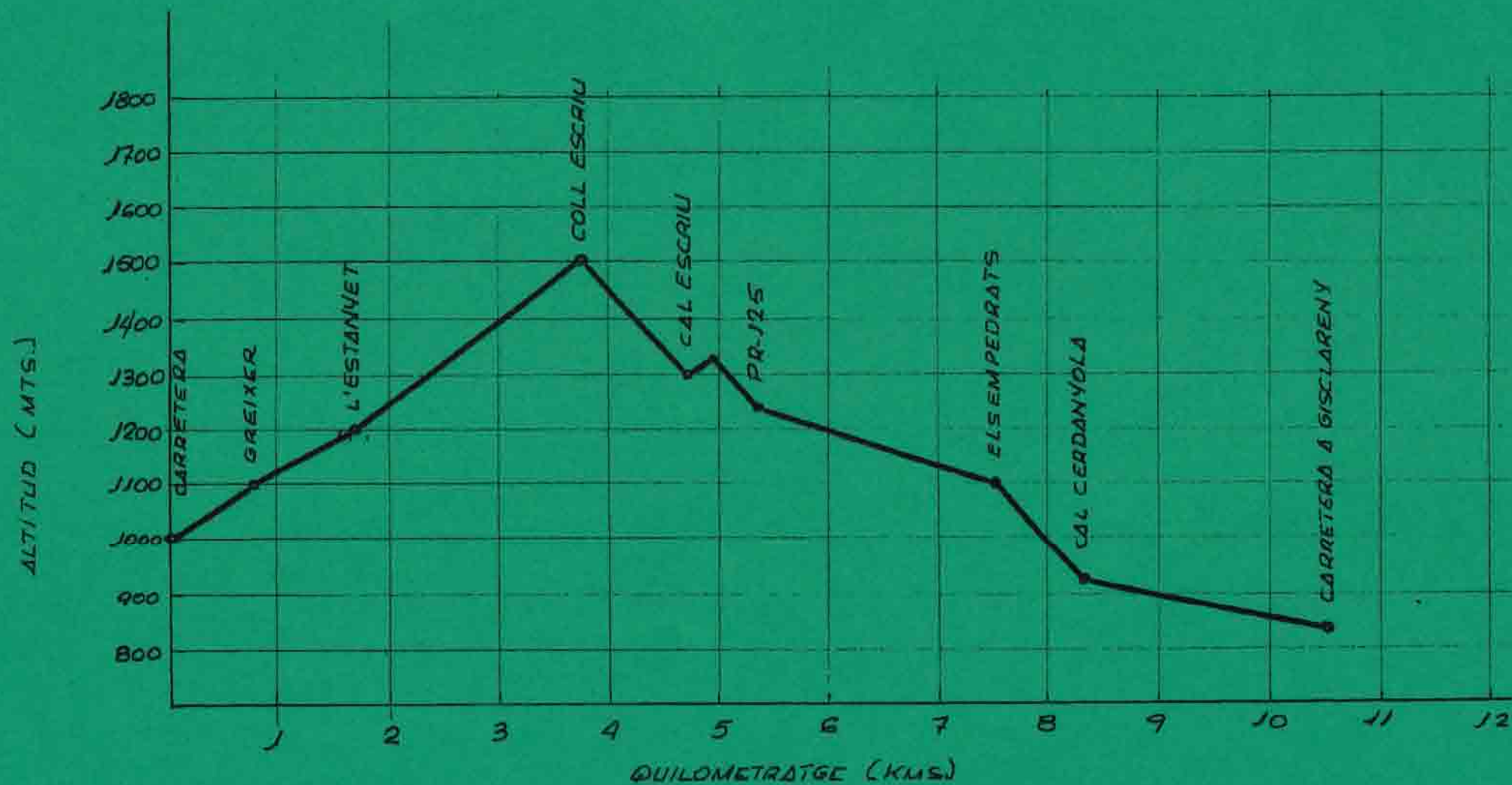
FOLCH I GUILLÈN, R. 1981. La vegetació dels Països Catalans. Ketres Editora. Barcelona.

GRAN GEOGRAFIA COMARCAL DE CATALUNYA. El Bages, el Berguedà i el Solsonès. Vol.2. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona.1981.

www.parcdecatalunya.net

Mapa MOIXERÓ – LA MOLINA. Editorial Alpina. Escala 1:250.000. 1971.

La preparació d'aquesta sortida ha estat realitzada per membres de la
Secció de Cultura de l'A.E.Talaia

Vilanova i la Geltrú, 26 d'octubre de 2003